



אותה הגברת בשינוי הכוורת

המחדל הבא

המחדל של בריחה מן המחדל — המחדל של אייחתימוּדדות עם המחדל.

עם ישראל בר ח מן ההתמודדות הזאת. הוא לא רצה לדעת. הוא לא רצה לחשוב. הוא לא רצה להסתכל בראי.

במבט לאחור, ברור עתה כי תנועות-המחאה הגדולות היו תנועות-סרק, תנועות של השתמטות והתחמקות. תנועות של אליבאם לאומי פחדני.

תנועות-המחאה תבעו ממש דין ומגולדה מאיר שי יקבלו על עצמם „אחריות מיניסטריאלית“ לאי-גיבוס הי מילואים. הן הצליחו להדיח את השניים, אחרי שתיים-שלוש הפגנות. אולם דווקא צורה זו של הדחה הבטיחה את שובם של גולדה ודיין. אם כל ההרשעה היא על מישגה של שיקול-דעת בעניין טכני כמו גיוס-מילואים, כיראו אין מניעה לחגיגה פוליטית ואישית כשוך ההתי רגשות הראשונה.

תנועות-המחאה ברחו מן העימות עם המחדלים האמיתיים.

הן לא אמרו מילה על ההשקפה המדינית הבסיסית, שהצמיחה את המחדל. על הבעיות החברתיות הבסיסיות



נאמרו כמה פראזות נבובות, ותיאל. לאחר-מכן, כאשר נעשה ניסיון קלוש ללכד את תנועות-המחאה למיפלגה פוליטית, ונתעורר הצורך בגיבוש מצע כלשהו, הן התפרקו כמו טאנקים מקארטון.

כך קרה גם לכל התנועות הפוליטיות שקמו אחרי יום-הכיפורים. כולן דיברו על שינוי ותמורה, איכפתיות ודם חדש — וכולן כאחת עסקו, ועדיין עוסקות, בתופעות-שור ליים טריוויאליות. הן מסתערות על סחנות-ירוח חלול דות, ובורחות מן הענקים האמיתיים המסתובבים ב שטח, ושלא מתו ביום-הכיפורים. מיפגתי-יעד, היחידה שגולדה מאו המילהמה ושהיתה בה הבטחה כלשהי, התסרי קה בריבוע שניסתה להתמודד עם הבעייה הראשונה — הבעייה הפלסטית.

עריקה כללית זו מן הקרב האמיתי לשינוי פני המדינה — היא התופעה העיקרית של השנתיים האחרונות, המפרימיחדל של התקופה.

מה מקורה של עריקה זו? מדוע משוכנעים כל העסקנים, הוותיקים והחדשים, שאסור בשום פנים להגיע להתמודדות עם הבעיות האמיתיות? מדוע לא הוליד ההר של יום-הכיפורים אלא את עכברי-הנייר של דו"ח אגרנט?

נדמה שיש לכך סיבה פשוטה למדי. המחדלים הגדולים של תקופת גולדה מאיר אינם מחדלים פרטיים שדה בילכה, אפיכי איי שיותה התאימה להם דהפיא. מי שהו בחר בגולדה מאיר. מי שהו העלה אותה

והי ניקמתו של המחדל. לא המחדל של גולדה מאיר ואנשי-החצר שלה, ש הביאו על עמי-ישראל את הגדול באסונותיו בדרך זה. אלא המחדל של עם ישראל עצמו.

ככה גרדה עברה על הארץ בשבוע האחרון, כאשר חורה גולדה מאיר אל ראשות השילטון. אוי ואבוי! אליל! שערורייה!

אולם החנוניה שניתנה לגולדה מאיר היתה טיבועית וסבירה, מפני שמעולם לא הורשעה במא-היואחד מחדליה הזועקים לשמיים. היא כלל לא הואשמה בהם.

כמי שפוט עמי-ישראל נגד גולדה מאיר ואחרים, נהגה הקטיגוריה כמו תובע מישטרתי אדיש, המציע לשודד בנק יהודות בסעיף-אישום קטן אחד — הנייה במקום אסור בחזית הבנק — כדי לסיים את המישפט ציקי-צק ולהספיק להגיע לתחרות כדורגל.

לנאשמת מאיר הוצע להודות בסעיף אחד של מחדל: אי-גיבוס המילואים בעוד-מועד, ערב יום-הכיפורים. גולדה מאיר עטה על ההצעה הנדיבה. היא הייתה על חטא, בפומבי ובהנאה-עצמית בולטת, כמי שאומרת: „ראו כמה אני נהדרת, כמה אני ישרה וכנה, שאני מודה!“ היא הוילה קיתונות של דמעות על המחדל הזה, דמעות של רחמים-על-עצמה: „כמה אני מיסכנה, שביגללי נהרגו בחורים כה רבים! איך אישן בלילות? אבוי לי, סכתא יהודיה אומללה שכמוני!“

בדרך זו נמחקה כל רשימת המחדלים הנרי ראים, שזרעו את זרע הפורענות של יום-הכיפורים.

המחדל של אי-גיבוס המילואים היה רק קצה-קצהו של קרחון אדיר, שעימו התנגשה ספינת-המדינה ביום-הכיפורים, כמו אוניית-הפאר טיטאניק.

מחדל זה כשלעצמו לא שינה בהרבה את תמונת הקרב. אנשי-צבא רציניים רבים מסכימים בסתר-ליבם עם בנימין עמידור, הטוען שאילו הגיעו כל המילואים אל איור-הקרב בזמן, היה האסון של יום-הכיפורים גדל עוד יותר, וגם כוחות אלה היו מתנפצים.

ועדת-אגרנט הטילה את מלוא האשמה על שניים-שלושה קצינים, שטעו בהערכת ההכנות של האויב, ביגלל הי „קונספציה“ של אמ"ן.

קונספציה זו נבעה מן הדיעה הכללית ששררה בצמרת הצבאית והמדינית, וגרסה שהערבים אינם מסוגלים לי התקיף.

שורשיה של דיעה זו היו נעוצים בכוז הכללי לעמי-ערב, שחבטו בתודעה המדינית השלטת כאספסוף תתי-אנושי נבער ועלוב, שאין צורך להתחשב בו.

תודעה זו היתה נחוצה, כדי להצדיק את המסקנה שאין שום צורך להחזיר את השטחים חכבושים, או להציע פיתרון לבעיית העם הפלסטיני, ש„אינו קיים“.

דוקטרינה כללית זו של שחצנות לאומית עיוורת הצמיחה מאות מחדלים בתחום הצבאי — החל באיולת הנוראה של „קו ברלב“, וכלה בהפצצת מצרים לעומק, שהביאה לארצות-ערב את הריכוז הגדול ביותר של טילי נ"מ בעולם.

אולם כל המחדלים הצבאיים האלה לא היו אלא ביטויים חיצוניים למחדלים עמוקים הרבה יותר, שהגיעו לשאם בתקופת מלכותה של גולדה היי.

היתה זו תקופה של „טירוף מערכות“ והתרופפות כללית של הברגים; של התמוטטות חברתית והתרחבות התהום בין עם „שחור“ ועם „לבן“; של עלייתו של מעמד חדש, קרב ומושחת מיסודו, והיווצרות של כלכלה שחורה כי בירה בחסות השילטון; של חידלון רוחני וגסיסה תרבויתית; של אוכזן אהדת העולם וכידוד מדיני גובר.

כל זה מתגלם עתה כחמש האותיות ג-ו-ד-ה-ה.

אכן, אם אפשר לחבר עליה מחומר בכרודוויי, אפשר גם להקדיש אופרטה עליזה לשואה.

לפיטגת הפופולריות. מי שהו מחא כסיים בהיסטריה למישמע אימרות-השפר הדביליות שנטפו מפיה. מי שהו לקח לא-יוצלה בעל רטייה שחורה, והפך אותו אליל תורני. מי שהו רצה להאמין שהערבים הם אבקי-אדם, ושהפלסטינים ייעלמו אם לא נסתכל בהם. מי שהו קרץ בעינו למראה הגניבות של שר-הביטחון החרבר'מני, והתלהב מן התחבולות של אילי ההון השחור, מתוך תיקווה להצטרף אי-פעם לשורותיהם. מי שהו צחק ושר „העולם כולו נגדנו, אבל לנו לא איכפת.“ מי שהו היה בטוח כי ישראל היא מעצמת עולמית, שאמריקה היא מושבה שלנו, ושברית-המועצות תתקפל אם אך נבעט בעיטה הגונה בישבנה.

מי הוא מישגה זה? הציבור הישראלי לא רצה לשאול ולא רצה לחקור, כי הוא יודע בסתר-ליבו את התשובה: מישגה זה אינו אלא הוא-עצמו.

גולדה מאיר לא נשלחה אל המידבר ביגלל עוונותיה הרבים, אלא ביגלל עוונות הציבור הישראלי כולו. היא שימשה, במובן האמיתי של המובן, שעירה-לעוואל. עכשיו חוזרת השעירה מן הישימו, עליזה ומלאת-חיים.

גם זהו רק דימוי, שמקורו בדימיון. אין לו אחיזה במציאות של השנתיים האחרונות.

האמת היא, כמובן, שגולדה לא הלכה כלל למידבר, היא נחה בביתה, ורוחה נשארה בי שילטון.

מכיוון שלא נערך עימות-שליאמת עם המחדל, גם לא יכלה לקום ממשלת-שינוי, גם לא ממשלת המשך-שינוי. כשנתיים האחרונות כיהנה ממשלת-המשך, ממשלה שהמשיכה בדרךה של גולדה מאיר מכל הכינות, כהתאם לנסיבות הזמן.

בשבוע שעבר לא קרה דבר, רק האשלייה מתה. האשלייה שראש-הממשלה הוא גם ראש-השילטון. האשלייה שגולדה מאיר הודחה אי-פעם בריצנות. האשלייה שעם ישראל רצה באמת בממשלה שתחולל שינוי כלשהו בי מערכות המדינה.

ייתכן שיש לברך על כך ששופי-סוף התי בחרה התמונה, ושהמציאות נראית עתה לעין כמות-שהיא.

המציאות היא שגולדה מאיר עומדת בראש השילטון בישראל, כשם שליאונד ברזנייב עומד בראש השילטון בברית-המועצות. בצדק הישווה עמוס קינן, השבוע, את יצחק רבין לאלכסיי קוסגינן, בתמונה שפירסם במדורו. ראש-הממשלה הפורמלי, העומד בראש מכונית-הממשלה (אם אפשר לקרוא כך לשבר-כלי מתפרק זה), מבצע את הוראותיה של גולדה ופועל על-פי הדוקטרינה שלה.

עד כה היה זה מרצון. עכשיו זה גם מאונס. הרעיון של ממשלת-ליכוד-לאומי ירד מעל הפרק, כי ממשלה כזאת כבר פועלת למעשה. מה ההבדל בין ממשלת גולדה-בגין, שקמה בי-1969, לבין ממשלת גולדה-רבין-המר, הי קיימת עתה?

לפני יום-הכיפורים חיבר המערך את מודעות-הבחירות המפורסמות, שהכילו את כוורת המנחיגים. כמה מן הפנים, שהיו אז בכוורת, השתנו. דיין ואבן נותרו, משום-מה, בחוץ. יגאל אלון הוא חצי בפנים, חצי בחוץ. אך לגופו של דבר לא השתנה דבר.

אותה הגברת בשינוי הכוורת.

צריך להיות ברור לכל ברידעת, ויש לומר זאת עכשיו בפה-מלא:

ממשלה זו אינה מסוגלת לעשות שום דבר, מילכד אחד: מילחמה.

עצם מהותה, הרכבה ומיסגרתה הפוליטית חוסמים לפניה כל דרך אחרת. היא לא תוכל לזוז אף במילימטר אחד בכל דרך שהיא לפתרון בעיות פנים וחוץ. היא תקועה במקום, בעמדת-המתנה, והיא יכולה רק המתין למלחמה.

ואין ספק שגולדה מאיר, שאיכדה את עני למה במילחמה אחת, מצפה — ביודעין או בלא-יודעין — שהמילחמה הבאה תתקן את המעוות.

אילו הייתי יהודי דתי, הייתי חוזר ואומר: יום-הכיפורים היה אזהרה של אלוהים לעמו, לתקן את מחדליו בטרם פורענות. לא שעינו לאזהרה.

האסון של יום-הכיפורים היה קטן, יחסית, בהשוואה לאסונות העולמים להתרחש עלינו בעתיד. יכולנו לתקן את דרכינו, לנקות את ביתנו, להתמודד עם בעיותינו. סירבנו לעשות זאת, ברחנו מן המשימה. ערקנו מן החובה. שיבחה הגלויה של גולדה מאיר מסמלת את השלמת התהליך הזה. ובשם שהענין מבוא עימה את הגשם, כך גולדה מאיר מבואה עימה את המחדל הבא.